

احکام دین است؛ امر به معروف و نهی از منکر است.» وی در روزهای اخیر نیز در جمع اعضای ستاد انتخاباتی خود بار دیگر با تأکید بر دنبال کردن دولت سایه با جدیت و قوت بیشتر گفته است: «گفتمان دولت سایه بر کمک و همراهی با دولت‌ها چه یک دولت رقیب و یا دولت همراه استوار بوده است و بارها تأکید کردیم که دولت سایه یک دکان نیست بلکه یک گفتمان است.»

▼ آخرین نشست تخصصی دولت سایه؟

اما با نگاهی به تنها پایگاه اطلاع‌رسانی دولت سایه و سعید جلیلی، آخرین نشست تخصصی و کارشناسی دولت سایه در تیر ماه سال گذشته و مربوط به جایگاه معدن در پنج سال آینده کشور بود که در قالب سلسله‌نشست‌های تخصصی بررسی برنامه تخصصی در ذیل فعالیت کارگروه‌های دولت سایه مربوط به یک فعالیت‌های دولت سایه براساس پایگاه اطلاع‌رسانی جلیلی دیدار و گفت‌وگوهای وی با دانشجویان و دانش‌آموزان و سلسله نشست‌هایی با موضوع حکمت سیاسی اسلام در قرآن بوده است؛ به گونه‌ای که گویا او از یک سال پیش به صورت هدفمند و با برنامه‌ریزی بر روی نوجوانان و دانشجویان، به دنبال برنامه‌های انتخاباتی بوده است.

▼ چند پرسش شفاف

حالا و در روزهایی که سعید جلیلی بار دیگر عَلم دولت سایه‌اش را پس از شکستی دیگر بلند کرده، پرسش‌های جدی از تشکیلات او مطرح است؛ نظارت بر دولت سایه سعید جلیلی که مدعی نظارت بر همه ارکان حاکمیت است، چگونه انجام می‌شود؟ منابع مالی تشکیلات دولت سایه از کجا تأمین می‌شود؟ و این عدم شفافیت، آینده سیاسی دولت بر سایه او از تحت تأثیر قرار خواهد داد؟ کسی که خود را موظف به طرح سوال از همه نهادهای حاکمیتی می‌داند، چرا دربار منابع مالی که دولت او را پشتیبانی می‌کند توضیح شفاف نمی‌دهد؟ چگونه ممکن است تشکیلاتی که به گفته خود او بیش از صد‌ها جلسه تشکیل داده است، که در بسیاری از آن‌ها روزها و معاونان وزیر حضور داشته‌اند، منابع مالی خاصی نیاز نداشته باشد؟ هر چند جلیلی با استفاده از واژه «گفتمان» به جای تشکیلات برای دولت مطبوع خود، سعی کرده است بار معنایی، مالی و ریشه‌های پشت آن را با گفتمان سازی، ساده‌سازی کند.

▼ انتقاد از چپ و راست

موضوعی که در جریان مناظره‌های انتخاباتی نیز از سوی پزشک‌های مطرح شد، اما جلیلی پاسخ واضحی به آنها نداد و این روزها در معرض انتقادات گسترده در هو طیف اصلاح‌طلب و اصولگرا قرار دارد. علی باقری، فعال سیاسی اصلاح‌طلب، به منابع مالی دولت سایه اِبهام‌وارد می‌داند و معتقد است قوه قضائیه وزارت کشور و حتی وزارت علوم در صورتی که دولت سایه یک اندیشکده باشد، باید ایجاد مالی و حقوقی دولت سایه را شفاف کنند. غلامحسین کرباسچی، دیگر فعال سیاسی اصلاح‌طلب با نامفهوم خواندن ماهیت دولت سایه جلیلی معتقد است اینکه کسی براساس سلیقه، عقیده و وابستگی‌های خودش بخواهد عده‌ای را نقد کند به معنی لوٹ کردن مفاهیم سیاسی است. کرباسچی شخص جلیلی را نیز زیر سوال می‌برد که او چه کاره است که دولت سایه تشکیل می‌دهد. حسین تقوی حسینی، فعال سیاسی اصولگرا نیز به خاستگاه و منابع مالی دولت سایه نقد دارد و می‌گوید بهتر است جلیلی از سایه به آفتاب بیاید و مانند یک کنشگر سیاسی عمل کند و درباره این موارد توضیح دهد و هزینه‌های دولت سایه را شفاف بگوید و اگر هزینه‌ای هم ندارد، آن را هم اعلام کند. بهرام پارسایی، نماینده ادوار مجلس نیز معتقد

نظارت بر دولت

سایه سعید جلیلی که مدعی نظارت بر همه ارکان حاکمیت است، چگونه انجام می‌شود؟
منابع مالی تشکیلات دولت سایه از کجا تأمین می‌شود؟ و این عدم شفافیت، آینده سیاسی دولت در سایه او را تحت تأثیر قرار خواهد داد؟

و نه (government) و سایر قوا را نیز شامل می‌شود.

▼ دولت سایه فراتر از قانون اساسی

جلیلی همواره تأکید دارد دولت سایه امت شاهد و در واقع یک گفتمان است که با مفهوم بین‌المللی آن فرقی دارد. وی در یکی از سخنرانی‌های خود در جمع بانوان فعال در عرصه فرهنگ و سیاست اظهار کرد: «باید مشکلات کشور را قدم به قدم و مانند سایه دنبال کرد و طرح «دولت سایه» نیز ممکن است مشابهت‌هایی با آنچه در غرب مطرح است داشته باشد اما این ایده مبتنی بر اندیشه سیاسی اسلام و اصول قانون اساسی از جمله اصل ۸ قانون اساسی طرح شده است.» اصلی که دعوت به خیر و امر به معروف و نهی از منکر را وظیفه‌های همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به همدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت می‌داند که حدود و شرایط آن را قانون تعیین می‌کند. جلیلی در این جلسه تأکید کرد که در صورت روی کار آمدن کاندیدای همسو با خط فکری او و بارانش هم باید دولت سایه تشکیل می‌شد چرا که این مسئله یک وظیفه دینی و حق قانونی آحاد جامعه است که نسبت به روند اداره امور کشور نظارت داشته باشند. بر همین اساس تشکیل دولت سایه مختص قوه مجریه نیست و سایر قوا و نهادها را نیز شامل می‌شود. البته که این تفسیر جلیلی، با استناد به اصل ۸ قانون اساسی که به آن اشاره کرد فراتر از آن است.

▼ سایه به سایه پس از هر شکست

اوپس از هر شکستی و یا کناره‌گیری در اولین بیانیه‌ها و اظهارنظرها، به دولت سایه اشاره دارد و پس از شکست در انتخابات ریاست جمهوری چهاردهم نیز بار دیگر به دنبال کردن سایه به سایه تحولات و فعالیت‌های دولت جدید اشاره کرد: «این چیزی که می‌گوییم باید سایه به سایه دنبال کنیم عرض کردم این دولت سایه یک گفتمان دینی است؛ یک گفتمان کاملاً بر مبنای

چهره‌ها

ناتوانی راه بسته را می‌گشاید

محمدجواد غلامرضا کاشی، استاد فلسفه سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی، در یادداشتی تلگرافی نوشت: «دو عامل می‌تواند فضای امروز را تبیین کند. اول؛ خستگی مردم است. مردم دل‌نگران امکان بقاء در بنیادی‌ترین معنای مادی‌اش هستند. دوم؛ حس جمعی «شکست» در میان نیروهای سیاسی است. همه نیروها و جناح‌های سیاسی به دیوار خورده‌اند. وی در بخش دیگری از این یادداشت نوشته است: «ما به نقطه‌ای رسیده‌ایم که همه مدعیان آرزومند خسته‌اند و به حریف‌شان که از میدان به در زفت، خیره می‌نگرند. هر کدام در یافته‌اند نمی‌توانند. این بار، حس ناتوانی راه بسته سیاست را می‌گشاید. ناگزیر شده‌اند وجود حریف خود را به رسمیت بشناسند. این اتفاق مبارکی است به شرطی که راه بازگشت به آن آرزومندی‌های تمامیت‌گرا را ببندیم.» در ادامه این یادداشت آمده است: «همدلی و همکاری نقاب‌های فریب برای کلاه گذاشتن سر یکدیگر باشند. اما می‌توانند پر شوند و در زمین ریشه کنند؛ به شرطی که همه در جست‌وجوی الگوی تازه‌ای برای همزیستی یکدیگر باشیم.»

پزشکیان نکفت مشت به دهان تحریمی‌ها زدیم

اظهارات مسعود پزشک‌های در مجلس، با واکنش گسترده‌ای مواجه شد و این شبهه را شکل داد که او گفته به دهان تحریمی‌ها و مردمی که رای نداده‌اند، مشت محکم زدیم! این در حالی است که بررسی‌های کنال تلگرامی را هبرد نشان می‌دهد وی چنین مطلبی نگفته است. عین جمله پزشک‌های در آن جلسه در مجلس چنین است: «امیدوارم خدا ما را شرم‌نده مردم عزیز که علی‌غم تبلیغات آمدند و مشت محکمی بر دهان دشمنان که در خارج و داخل نشسته بودند زدند، نکند.» آنچه پزشک‌های گفت معطوف به رسانه‌هایی بود که تبلیغات می‌کردند. پزشک‌های در بی این نقدها و ادعاها در حساب کاربری‌اش در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «بازتر شدن فضای سیاسی و افزایش مشارکت یک بازی برد-برد برای مردم و حاکمیت است. دشمنان مردم ایران تمام تلاش‌شان را کردند تا نگذارند مردم پای صندوق‌های بیایند. حساب مردم شرفی که به هر دلیلی ناراضی هستند، از دشمنان و بدلان جداست. وظیفه دولت ایران پیگیری مطالبات بحق تمام مردم است.»

دستورات رئیس قوه قضائیه برای همکاری با دولت چهاردهم

غلامحسین محسنی‌اژه‌ای، رئیس قوه قضائیه در نشست شورای عالی قوه قضائیه دستورات مشخصی را به بخش‌های مختلف قوه قضائیه برای مساعدت و کمک به دولت چهاردهم صادر کرد؛ از جمله به سازمان بازرسی کل کشور دستور داد: «موارد احصاء‌شده از بسترها و گلوگاه‌های فسادخیز را به دولت چهاردهم معرفی کند و پیشنهادات مُثَقَن و منسجم و کارشناسی شده خود را در راستای حُسن اجرای قوانین و پیشگیری از تخلفات در دستگاه‌های اداری به دولت ارائه دهد.» رئیس قوه قضائیه در ادامه گفت: «خطاب به مقامات دیوان عدالت اداری تأکید دارم که نسبت به برگزاری نشست‌های هم‌اندیشی و گفت‌وگو با دولتمردان و مقامات دولتی، اهتمام و جدیت داشته باشند.» همچنین اژه‌ای به معاونت حقوقی قوه قضائیه نیز دستور داد ارتباط بیشتری را با معاونت و حقوقی دولت برقرار کند تا لوايح قضایی با جامعیت و پختگی بیشتری به مجلس ارسال شوند.

سوال‌های بسیاری درباره خروجی جلسات و نشست‌های دولت سایه مطرح است. لطفاً به صورت مصدافی درباره تأثیر این جلسات بر مسائل و موضوعات جاری کشور توضیح بدهید.

در ایام انتخابات برخی از دستاوردها مطرح شد اما به‌طور مشخص در بحث روابط خارجی که تخصص خدم است، مهمترین بحث در این سال‌ها مقابله با تحریم بوده است. فارغ از اینکه دولت مستقر از چه گروهی است. ما شاهد بودیم بعد از خروج آمریکا از برجام و بازگشت تحریم‌های تعلیق‌شده، دولت آقای روحانی در فروش نفت دچار چالش بود. یکی از کارهای مهمی که صورت گرفت و به صورت رسمی و در قالب نامه از سوی آقای جلیلی منعکس شد، راه‌های فروش نفت بود که از سوی دولت سایه مطرح شد. در ایام انتخابات دستاوردها حاشا شد و آقای زنگنه ادعا کردند که خودشان مبدع این داستان بودند، اما تاریخ روشن است و آنچه که مهم است و در دولت آقای رئیسی نیز با شدت بیشتری دنبال شد، این نوع رویکرد پیشنه‌های دولت سایه بود که بدون معطل شدن برای تخفیف تحریمی و یا رفع تحریم توانستیم به میزان خوبی نفت بفروشیم و کشور از اینکه دچار توقف طولانی مدت شود عبور کرد و این یکی از نقاط قوت دولت سایه بوده است. پدیده دولت سایه یک فرصت است و هر نخبه‌ای که به فکر پیشرفت کشور است باید از آن استقبال کند و این حرکات و جریان‌های سیاسی و تبلیغاتی «دولت سایه‌رانی» شاید در کوتاه‌مدت موجی را ایجاد کند اما در بلندمدت کمربند خواهد شد و خود پدیده‌ها ماندگار می‌شوند و درستی و نادرستی آن بر همگان روشن خواهد شد. لذا رویکرد رسانه‌ای ه‌ب‌ویژه در جریان حامی آقای پزشک‌های که جای دولت سایه‌رانی بهتر است که به عنوان یک فرصت به این پدیده نگاه کند.

دولت سایه هزینه‌های برای اصل کارش پرداخت نکرده و باقی امور از جمله مباحث دفتری به معنای اینکه مکانی برای برگزاری جلسات باشد و آقای دکتر جلیلی به عنوان نماینده رهبر انقلاب در شورای عالی امنیت ملی و عضو از مجمع تشخیص مصلحت نظام و عضوی از شورای راهبردی روابط خارجی یک محلی برای فعالیت دارند که بسیار موفق است که می‌توانیم در چارچوب امکانات محدود اقدامات بسیار مؤثر انجام دهیم. تعجب می‌کنم چرا ترسی از دولت سایه در برخی از نخبگان سیاسی ما وجود دارد که احساس می‌کنند با یک پدیده عجیب و غریب مواجه هستند. آقای جلیلی از حداقل امکانات که به‌صورت طبیعی و به خاطر جایگاه‌شان در اختیارشان بوده در نهادهای مختلف که به‌عنوان فرد انتخاب‌شده از سوی رهبر انقلاب بودند استفاده بهینه کردند و قضایی را باز کردند برای شنیدن حرف‌های نخبگان. جوهره دولت سایه بر این اصل است که حرف‌های نخبگان را در یک سازوکار نظام‌مند شنیده و سعی کرده است بین نخبگان هم‌افزایی کند و از خروجی آن‌ها استفاده کند. لذا طبیعی است که این هزینه‌ها اصلاً هزینه محسوب نمی‌شود چرا که اصل کار که مسئله حضور نخبگان است داوطلبانه صورت گرفته و کسی مبلغی دریافت نکرده است و اگر نمونه‌ای کسی پیدا کند که بابت کاری از دولت سایه پولی به او منتقل شده، حتماً به ما نشان بدهد. این یک سبک جدیدی از مدیریت است که باید توسعه یابد و تکثیر شود.

کاری تزییق نکنیم، چنین جنس فعالیتی شکل نمی‌گیرد، اما دکتر جلیلی در عمل اثبات کردند که می‌شود. مهم این است که جدیتی در پیگیری کار وجود داشته باشد و افراد ببینند می‌توانند از مسیر حضور در این جلسات اثرگذار باشند. در دولت سایه آقای دکتر جلیلی فضا را برای حضور نخبگان فراهم کرد و ایشان نگرش سیاسی برای مواجهه با نخبگان در دولت سایه نداشته‌اند. نمونه خیلی مشخص سخنگوی ستاد ایشان دکتر شهرام یزدانی که حضور بسیار فعالی در کارگروه سلامت داشتند، گرایش سیاسی ایشان با آقای جلیلی علی‌الظاهر یکی نیست و متعلق به طیف اصلاح‌طلب هستند اما به این دلیل در موضوع سلامت و مباحث حوزه نظام سلامت بستری مهیا شده و به‌عنوان یک متخصص فرصت پیدا کردند که حرف‌های خود را بیان کنند. آیا پولی دریافت کردند؟ خیر. ایشان کار مشخص و جایگاه مشخص و تخصصی در حوزه سلامت دارند و زمان‌هایی را هم به واسطه دغدغه‌ای که برای پیشرفت کشور داشتند در جلسات حضور داشتند و هم‌افزایی و همکاری داشتند و نتیجه آن حرف‌ها و ایده‌هایی است که دولت سایه در نظام پیشرفت کشور دارد. این بخش اصلی دولت سایه است و لذا دولت سایه هزینه‌ای برای اصل کارش پرداخت نکرده و مبتنی بر یک همکاری داوطلبانه است که آقای جلیلی به آن تأکید ویژه دارند. باقی امور از جمله مباحث دفتری به معنای اینکه مکانی برای برگزاری جلسات باشد و آقای دکتر جلیلی به عنوان نماینده رهبر انقلاب در شورای عالی